

Χρήστος Ρέππας

Μετά την πτώση της χούντας, η εργατική τάξη κατάφερε να αλλάξει τους συσχετισμούς και τον τρόπο οργάνωσής της, αλλά και να κερδίσει σημαντικές κατακτήσεις από την εργοδοσία, δημιουργώντας συνολικά νέες συνθήκες

Το ελληνικό **εργοστασιακό κίνημα της περιόδου 1974-1978** αποτελεί έναν από τους βασικούς σταθμούς στην ιστορία της Μεταπολίτευσης, καθώς ξεχωρίζει όχι μόνο για τη μαχητικότητα και τη διάρκεια της δράσης του, αλλά και για την πρακτική της **ταξικής αυτονομίας, τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες** στη λειτουργία του, τη **νικηφόρα σύγκρουση με την εργοδοσία και το κράτος** και τον νέο τύπο του συνδικάτου που διαμόρφωσε, **το εργοστασιακό συνδικάτο**. Μιλάμε για ένα **εργατικό ρεύμα όχι απλώς αμφισβήτησης και αντίστασης**, αλλά που καταφέρνει να **αλλάξει τους συσχετισμούς και να αποσπάσει κατακτήσεις** από την εργοδοσία, μέχρι τουλάχιστον τις αρχές της δεκαετίας του '80.

Το εργοστασιακό κίνημα εμφανίζεται στο πολιτικό και κοινωνικό προσκήνιο ήδη **από τους πρώτους μήνες του 1974**, σε συνθήκες εξαθλίωσης και βαθιάς εκμετάλλευσης που είχε δημιουργήσει η πολιτική της χούντας στην εργατική τάξη, με τη διάλυση των σωματείων της. Χαμηλές αμοιβές, κακές συνθήκες εργασίας, μεγάλος αριθμός ατυχημάτων, δεσποτική

ιεραρχία, αυταρχισμός και αστυνόμευση των εργατών στους χώρους δουλειάς. (για τις εργασιακές συνθήκες στη δικτατορία, Ιωαννίδης Στέφανος, Το κίνημα των Εργοστασιακών Επιτροπών, Αθήνα 2019, ΕΚΠΑ, σελ. 67-84 και 85-90).

Η δικτατορία είχε διαλύσει τα εργατικά σωματεία της δεκαετίας του '60 και τις ριζοσπαστικές οργανωτικές μορφές, όπως η «Συντονιστική Επιτροπή» που συσπείρωνε πάνω από 800 σωματεία, εργατικά κέντρα και ομοσπονδίες. Τα περισσότερα συνδικαλιστικά στελέχη φυλακίστηκαν ή βρέθηκαν στις εξορίες, ενώ στους χώρους δουλειάς επικρατούσε η ωμή τρομοκρατία της εργοδοσίας. Στις συνθήκες αυτές διαμορφώνεται το κοινωνικό υπόβαθρο για την ανάπτυξη του εργοστασιακού συνδικαλισμού και των ταξικών εργατικών αγώνων της περιόδου 1974-'78. Σημειώνεται πως το διάστημα 1958-'74, η συσσώρευση του κεφαλαίου οδήγησε στην αύξηση του βιομηχανικού τομέα της οικονομίας και στη **συγκέντρωση της εργατικής τάξης σε μεγάλες μονάδες**. Αυτό βοήθησε στην ανάπτυξη δεσμών στο χώρο εργασίας, ενώ η πτώση του δικτατορικού καθεστώτος οδήγησε στη δημιουργία ριζοσπαστικού ρεύματος στους εργοστασιακούς χώρους, με στόχο καλύτερες αμοιβές και συνθήκες δουλειάς. (Τ. Σακελλαρόπουλος, Η Ελλάδα στη Μεταπολίτευση, εκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ - Α.ΛΙΒΑΝΗΣ, σελ. 62).

Οι απεργιακοί αγώνες ξεκινούν από το φθινόπωρο του '74, με πρώτη την απεργία των εργατών της **National Can** στην Ελευσίνα, με βασικό χαρακτηριστικό την **ταξική αυτονομία και τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες** καθώς οι **απεργιακές επιτροπές εκλέγονται από τις γενικές συνελεύσεις** των εργατών και τις **καταλήψεις εργασιακών χώρων**.

Ακολουθούν οι **απεργίες των τεχνικών του Τύπου και της ΙΤΤ, η απεργία διάρκειας στην ΗΒΗ** και των εργαζομένων στην **Ολυμπιακή** τον Δεκέμβριο του 1974, καθώς και των **σπουδαστριών του Μαιευτηρίου Έλενα**. Το 1975, το απεργιακό κίνημα θα πάρει τεράστιες διαστάσεις, με χαρακτηριστικές την απεργία των εργατών στη **Μαδέμ Λάκκο** του Μποδοσάκη και την **απεργία των οικοδόμων στις 23 Ιουλίου 1975**, όταν η απαγόρευση της πορείας μετά τη συγκέντρωση στο θέατρο **Περοκέ** καταλήγει σε εκτεταμένες συγκρούσεις με την αστυνομία, ενώ συνοδεύεται από την καταδίκη της κινητοποίησης όχι μόνο από την κυβέρνηση Καραμανλή, αλλά και από το σύνολο της αντιπολίτευσης και της επίσημης Αριστεράς της εποχής.

Στην περίοδο αυτή, η κυβέρνηση Καραμανλή, διαπιστώνοντας ότι αναπτύσσεται ένα **ισχυρό αυτόνομο ταξικό εργατικό κίνημα** που δεν μπορούσε να ελεγχθεί μέσα από τους παραδοσιακούς δρόμους των κομματικών μηχανισμών και του εργατοπατερισμού των

δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων, ετοιμάζει την αντεπίθεσή της με νέο νομοθετικό κατασταλακτικό πλαίσιο, το **ν.330/76**, του οποίου η βασική στόχευση είναι, σύμφωνα με το Υπουργό Εργασίας της εποχής Λάσκαρη, η **κατάργηση της πάλης των τάξεων**.

Το διάστημα 1953-'62 καταγράφονταν 57 απεργοί ανά 1.000 μισθωτούς. Το 1976-1981 αυξήθηκαν στους 450!

Οι εργατικές κινητοποιήσεις των πρώτων χρόνων της μεταπολίτευσης είναι εκατοντάδες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στα έτη 1953-'62 η αναλογία ήταν 57 απεργοί ανά 1.000 μισθωτούς, την περίοδο 1976-1981 αυξάνεται στους 450. (Ν. Γουρλάς, Ουτοπία 105, 2013). **Πίτσος, Ιζόλα, AEG, Πετζετάκης και ΕΣΚΙΜΟ, οι εργάτες του Σκαλιστήρη, των Ορυχείων στη Μαδέμ Λάκκο στη Χαλκιδική και της ΛΑΡΚΟ**, αποτελούν τις κορυφαίες αγωνιστικές στιγμές του **εργοστασιακού συνδικαλισμού**.

Το κίνημα αυτό παραμερίζει την **κλαδική και ομοιοεπαγγελματική** μορφή του παραδοσιακού συνδικαλισμού, **συνενώνει όλους τους εργαζόμενους** ενός εργασιακού χώρου άσχετα από επιμέρους ειδικότητες και επαγγελματικούς ρόλους, ξεπερνά τις **συντεχνιακές αντιθέσεις** μεταξύ τους και φέρνει **σε πρώτο πλάνο την αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας**, αμφισβητώντας τον υπάρχοντα κοινωνικό καταμερισμό. Η δημιουργία **εργασιακών σωματείων** έσπασε τους περιορισμούς που έβαζε ο νόμος 3239/55, ο οποίος απαιτούσε διαπραγμάτευση σε κλαδική ή ομοσπονδιακή βάση και έδινε τον τελικό λόγο στο κράτος, με το θεσμό της υποχρεωτικής διαιτησίας, να αποφασίζει για την τύχη των διαπραγματεύσεων με την εργοδοσία.

Η ήττα και ενσωμάτωση του κινήματος

Το εργοστασιακό κίνημα μπορούσε το ίδιο να διαπραγματεύεται και να πιέζει την εργοδοσία, να αποσπά κατακτήσεις βγάζοντας έξω από τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης το κράτος. Γι' αυτό και ο **νόμος του Λάσκαρη απαγορεύει την απεργία από μη αναγνωρισμένα σωματεία**. Με την εφαρμογή του **ν.330/76** θα έχουμε μαζικές διώξεις, καταδίκες και απολύσεις συνδικαλιστών. Παρά τις νίκες του, δεν καταφέρνει ούτε να συνάψει συμμαχίες με άλλα κομμάτια του εργατικού κινήματος, ούτε να σχεδιάσει μακροπρόθεσμα, αλλά και απορρίπτεται πολιτικά και συνδικαλιστικά από τις δυνάμεις της επίσημης Αριστεράς. Από το 1978 και μετά, θα έχουμε την ήττα του κινήματος, που θα εκφραστεί με την ενσωμάτωσή

στο ρεφορμιστικό συνδικαλισμό της ΠΑΣΚΕ και τη δημιουργία της ΟΒΕΣ, το 1979, που θα σημάνει την ιδεολογική και πολιτική του αφομοίωση από την ανερχόμενη πολιτικά και συνδικαλιστικά δύναμη της εποχής, τη σοσιαλδημοκρατία του ΠΑΣΟΚ.

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Πριν (20.7.24)

Πηγή: [PRIN](#)